

POVEĆANJE BROJA UČESNIKA ZAVRŠNIH TURNIRA REPREZENTATIVNIH TAKMIČENJA U FUDBALU: TENDENCIJE I POJEDINI PRAVNI IZAZOVI

Sažetak

Broj ekipa koje učestvuju na kontinentalnim i univerzalnim reprezentativnim takmičenjima kontinuirano i eksponencijalno raste. Ovo pravilo, koje je na snazi i u muškom i ženskom fudbalu, u seniorskim i mlađim kategorijama, nailazi na veoma retke izuzetke, koji su, u teoriji, a na osnovu primera u većini takmičenja, u perspektivi podložni praćenju opšteg trenda. Povećanje broja učesnika ima potencijal da utiče na određena pitanja iz oblasti fudbalskog prava, poput mogućeg snaženja uticaja tela ovlašćenih da odlučuju o povećanju broja učesnika svetskih i kontinentalnih prvenstava, te fudbalskog takmičenja na Olimpijskim igrama, kao i pitanja višestrukog državljanstva profesionalnih fudbalera.

Ključne reči: Svetsko prvenstvo, reprezentativna takmičenja, fudbal, fudbalsko pravo.

Broj učesnika na fudbalskom Svetskom prvenstvu (SP) kontinuirano raste. Identičan je slučaj sa kontinentalnim reprezentativnim takmičenjima, i to u muškoj i ženskoj kategoriji – kako u seniorskoj, tako i mlađim kategorijama. Ovo važi i za *klupska* regionalna i svetska takmičenja (takva analiza, ipak, nije predmet ovog rada). Nalik tome, svetski fudbal transformiše se i u pravcu povećanja broja igrača na ukupnom spisku svake od reprezentacija na SP,¹ ali na snazi je i tendencija povećanja broja mogućih izmena igrača po utakmici.² Uz to, primetno je da je u prethodnom periodu uvedeno pravilo organizovanja reprezentativnih turnira u više od jedne zemlje istovremeno, što se, čini se, uklapa u trend povećanja broja ekipa na tim turnirima.

* Viši savetnik Univerziteta u Beogradu, mail: vladimir.mikic@rect.bg.ac.rs.

¹ Broj igrača povećan je sa 23 na 26, Odlukom Saveta FIFA donetom u junu 2022. godine: <https://www.fifa.com/tournaments/mens/worldcup/qatar2022/media-releases/bureau-of-fifa-council-approves-increase-of-fifa-world-cup-tm-squads-to-26>, 30.08.2023.

² „(...) Kao odgovor na pandemiju COVID19, uvedena je privremena izmena Pravila 3 koja daje vrhunskim takmičenjima mogućnost povećanja maksimalnog broja zamena sa tri na pet.“ (D. Šuput, Fudbal u Srbiji i evropskim državama nakon pandemije COVID 19, *Srpski fudbal – Uporednopravni izazovi i perspektive II*, Institut za uporedno pravo, Beograd, 2022, 165-183, 172).

Na narednom SP, za koje je predviđeno da će biti održano 2026. godine, u zajedničkoj organizaciji Sjedinjenih Američkih Država (SAD), Kanade i Meksika, takmičiće se više ekipa nego ikada ranije. Na osnovu promene kojom se prvi put menja broj učesnika SP od 1998. godine, čak 48 zemalja biće zastupljeno na narednom turniru – tri domaćina i 45 ekipa koje će plasman ostvariti kroz kvalifikacije organizovane (kao i do sada) po pojedinačnim kontinentalnim modelima. To je za polovinu više reprezentacija u odnosu na njihov broj na prethodnom SP, održanom u Kataru 2022. godine, a skoro četiri puta više u odnosu na broj učesnika na prvom SP, organizovanom u Urugvaju 1930. godine, ili na četvrtom SP, održanom u Brazilu 20 godina kasnije (na oba takmičenja učestvovalo je po 13 reprezentacija). Inicijativa za proširenje broja reprezentacija – učesnika SP na 48 objavljena je na 73. Kongresu FIFA, održanom u martu 2023. godine, u Kigaliju.³ Grupna faza SP biće organizovana tako što će u 16 grupa biti po tri ekipe, nakon čega će – po prvi put u istoriji SP – uslediti šesnaestina finala (dakle, 32 ekipe proći će u „nokaut“ fazu). Zahvaljujući sistemu takmičenja koji će po prvi put biti u primeni na narednom SP, broj mečeva porašće sa dosadašnja 64 na čak 104.⁴ Iz službenog ugla posmatranja FIFA-e ovakvom odlukom stvoren je prostor za „više mogućnosti za navijače i više prilika za asocijacije članice iz svih delova Sveta da zasijaju na globalnoj sceni“.⁵

Od 1930. godine odigrano je 22 SP. U najvećem broju slučajeva (osim SP održanog u Italiji 1934. godine i, u kontinuitetu, turnira igranih u periodu od 1954. do 1978. godine) broj učesnika iznosio je 16 – dakle, *tri puta manje* nego što će biti slučaj na SP 2026. Valja dodati da je aktuelni (a od 2026. godine biće *nekadašnji*) format sa 32 reprezentacije učesnika SP uveden 1998. godine i da je bio u primeni na sedam poslednjih SP. Posmatrano od Urugvaja 1930. do Katara 2022. godine, na pojedinačnom SP u proseku je učestvovalo, matematički najpribližnije postavljeno, 22 reprezentacije. Na narednom SP broj učesnika biće veći od dvostruke vrednosti navedenog broja.

Srodna tendencija postoji i u ženskom seniorskom reprezentativnom fudbalu. Na prvom seniorskom ženskom SP, održanom u Kini 1991. godine, učestvovalo je 12 selekcija, a tako je bilo i na narednom takmičenju. Ipak, na sledeća 4 turnira broj učesnika je povećan na 16, da bi na SP 2015. i 2019. on porastao na 24. Poslednje žensko seniorsko SP u fudbalu, održano 2023. godine, okupilo je 32 ekipe. Ovo znači da je za 32 godine – od osnivanja takmičenja do poslednjeg turnira – broj učesnika na ženskom seniorskom SP u fudbalu gotovo *utrostručen*. Kad je reč o muškom takmičenju iste kategorije, ta proporcija je u približno istom vremenskom periodu manja: kad se uporede SP održano 1990. godine i ono koje treba da se održi 2026. godine, broj učesnika je *samo* dva puta veći (raste sa 24 na 48).

³ <https://www.fifa.com/tournaments/womens/womensworldcup/australia-new-zealand2023/news/2023-2027-fifa-president-lays-out-objectives-for-the-future>, 21.08.2023.

⁴ *Ibid.*

⁵ *Ibid.*

Istorijski posmatrano, format organizovanja evropskog fudbalskog prvenstva (EP) za seniore pretrpeo je specifičnu transformaciju. Naime, prvih pet EP, održanih od 1960. do 1976. godine, organizovano je po *kup* modelu, bez završnog *turnirskog* takmičenja (organizovanog po grupama) u smislu koje je karakterisalo SP od njegovih početaka. Tako, poslednjih 11 EP karakteriše takmičenje po grupama koje potom prerasta u oblik takmičenja po osnovu ispadanja kroz neposredne duele (od 1980. od polufinala, potom, od 1996. godine od četvrtfinala, a od 2016. godine od osmine finala).

Na prva četiri EP organizovana po sistemu takmičenja u grupama (od 1980. do 1992. godine) učestvovalo je (po) osam učesnika (po takmičenju). Na EP održanom u Engleskoj 1996. godine taj broj je *udvostručen* (valja primetiti da SP nikada nije zabeležio takav *trenutni* skok u broju zastupljenih reprezentacija), a ovaj standard održao se i na četiri naredna EP (zaključno sa turnirom održanim u Poljskoj i Ukrajini 2012. godine). Na poslednja dva EP (2016. i 2020. godine) javlja se broj od 24 učesnika⁶ i taj će format biti zadržan i na EP u Nemačkoj 2024. godine.

Nije zahvalno prognozirati da li će broj učesnika EP u perspektivi dalje rasti, ali, s obzirom na tendencije na globalnom planu organizovanja završnih reprezentativnih turnira, nije u potpunosti osnovano isključiti takvu mogućnost, uz potencijalne oblike vraćanja na *kup* model takmičenja, makar u nekim njegovim uvodnim (kvalifikacionim) fazama. Kada upotrebimo istu matematičku računicu kao kod SP, dolazimo do broja od 14.5 učesnika po prosečnom EP tokom istorije. Broj je, dakle i u slučaju EP skoro pa udvostručen.

Seniorskih fudbalskih evropskih prvenstava (EP) u ženskoj kategoriji održano je 13. Na prvom takvom turniru organizovanom po sistemu grupnih faza (u Norveškoj i Švedskoj, 1997. godine) bilo je osam ekipa, a isto pravilo važilo je i na naredna dva turnira. U Finskoj 2009. broj raste na 12 učesnika (zanimljivo je da muško seniorsko EP nikada nije brojalo baš ovaj broj reprezentacija, a mogućnosti za taj format su *očigledno* postojale), a već u Holandiji 2017. godine broj raste na 16 i zadržava se i na sledećem turniru (predviđeno je da 16 reprezentacija učestvuje i na turniru u Švajcarskoj, planiranom za 2025. godinu). S obzirom da je reč o relativno mladom takmičenju, ne iznenađuje da prosečan broj učesnika po turniru nije previše nizak (oko 11.5) u odnosu na aktuelnu brojku.

Muško EP za igrače mlađe od 21 godine starosti organizuje se u formatu preliminarog takmičenja po grupama od 2000. godine; na takmičenju, održanom u Slovačkoj učešće je uzelo osam reprezentacija. U kontekstu ranije iznetih nalaza deluje iznenađujuće da ovaj format nije menjan na narednih (čak) osam turnira, sve do EP održanog 2017. u Poljskoj, kada se po prvi put javlja broj od 12 učesnika. No, već četiri godine kasnije broj raste na 16 (EP u Sloveniji 2021. godine) i zadržava se i na narednom turniru. Statistički gledano,

---

⁶ Ovo je promena izvršena na osnovu čl. 18.01 Pravilnika o Evropskom fudbalskom prvenstvu UEFA (<https://documents.uefa.com/r/Regulations-of-the-UEFA-European-Football-Championship-2022-24-Online>, 27.08.2023).

ponovo dolazimo do značajnog porasta broja učesnika na poslednjem posmatranom turniru u odnosu na prosečan broj učesnika od osnivanja turnirskog takmičenja (koji iznosi blizu 10).

Kad je reč o SP za muškarce mlađe od 17 godina, ono se održava od 1985. godine. Sve do Južne Koreje 2007. godine broj učesnika se nije menjao, što znači da je na isti način organizovano prvih 11 turnira. Od tada je na narednih sedam takmičenja broj učesnika iznosio 24, a trebalo bi da toliko reprezentacija bude prisutno i na narednom turniru, zakazanom za novembar 2023. godine u Indoneziji. U ženskoj kategoriji isti format takmičenja organizovan je (svega) osam puta, od 2008. godine (domaćin je bio Novi Zeland). Posmatrano iz komparativne perspektive u odnosu na druga svetska i kontinentalna fudbalska takmičenja, deluje začuđujuće to što broj učesnika ovog takmičenja (SP za žene mlađe od 17 godina) *nikada* nije bio manjan.

Sličan je zaključak izvodljiv na osnovu analize broja učesnika na Olimpijskim igrama (OI). Na najprestižnijem i najmasovnijem globalnom svetskom sportskom takmičenju, muške fudbalske reprezentacije nastupale su 28 puta: od Atine 1896. godine do Tokija 2021. godine. Ipak, forma takmičenja po grupama javlja se tek na 13. OI, održanim u Rimu 1960. godine, kada je učešće uzelo 16 reprezentacija. Nakon opadanja broja na 14 na sledećim OI u Tokiju (Severna Koreja je bojkotovala turnir, a Italija je pre njegovog početka diskvalifikovana), broj od 16 učesnika zadržao se na naredna dva turnira, a novi bojkot – u Los Anđelesu 1976. godine – sveo je (privremeno, odnosno jednokratno) broj učesnika na 13. Nakon toga, broj od 16 reprezentacija zadržao se do OI u Sidneju 2000. godine, kada raste na 24. Veoma je zanimljivo da je nakon toga broj vraćen na 16 i zadržao se do poslednjih OI, održanih u Tokiju 2021. godine. Fudbalski turnir na OI, dakle, predstavlja još jedno takmičenje na kojem broj učesnika zapravo *ne raste*. Drugačije stoji stvar sa ženskim fudbalom na OI: za *takmičarke* je fudbal olimpijski sport od Atlante 1996. godine, na turniru na kojem je učešće uzelo osam ekipa. U Atini 2004. godine igralo je 10 ekipa, u Pekingu, četiri godine kasnije, 12 (to će biti slučaj i na tri naredne OI). Ipak, u Parizu će 2024. godine ženski fudbal predstavljati dva puta više timova – 24.

Opisana tendencija javlja se i u *vanevropskim* kontinentalnim takmičenjima reprezentacija. Reprezentativno takmičenje Konfederacije fudbalskih asocijacija Severne i Srednje Amerike i Kariba (CONCACAF), „Zlatni kup“, okuplja 16 ekipa i postoji od 1991. godine. Ipak, na prvom turniru, organizovanom u SAD, učestvovalo je dvostruko manje ekipa. Na trećem turniru broj raste (na devet), na četvrtom ponovo (na 10), pa i na petom (na 12). Zlatni kup okupljao je 12 timova na narednih osam takmičenja. Konačno, na turniru održanom u Kostariki 2019. godine broj doseže (aktuelnih) 16. Prosečno gledano, po turniru je, od osnivanja do danas, učestvovalo 9,7 ekipa.

U organizaciji Konfederacije afričkog fudbala (CAF) održano je do danas 33 reprezentativna takmičenja u muškoj kategoriji (Afrički kup), od čega 30 po modelu takmičenja u grupama (u prvoj fazi turnira). Na prvom takvom takmičenju,

održanom u Gani 1963. godine, učestvovalo je šest timova, a danas je broj učesnika četiri puta veći. Samo pet godina kasnije, na Afričkom kupu igralo je 8 ekipa, a to će se pravilo zadržati na 11 narednih turnira. Ipak, u Senegalu 1992. godine igralo je 12 timova, a četiri godine kasnije u Južnoafričkoj Republici okupilo se 15 ekipa (ovo će biti slučaj i u Angoli 2010. godine), dok se na prvom narednom turniru, održanom 1996. godine u Burkini Faso, okupilo 16 reprezentacija. U Egiptu 2019. godine igralo je 24 reprezentacije. Afrički kup je u tom formatu održan još jednom (u Kamerunu 2022. godine), a trebalo bi i – početkom 2024. godine, u Obali Slonovače. Statistički posmatrano, od 1963. godine do 2022. godine prosečno je na Afričkom kupu učestvovalo 12 ekipa, dakle dvostruko manje nego što je slučaj danas.

Isti statistički podatak važi i za kontinentalno takmičenje reprezentacija Azije: Azijska fudbalska konfederacija (AFC) organizuje Azijski kup po modelu takmičenja koje otpočinje utakmicama u grupama (više od jedne grupe) od 1972. godine, kada se u Tajlandu okupilo šest ekipa. Od 1980. godine takmičenje okuplja 10 reprezentacija, da bi se 1992. godine broj smanjio na osam, pa već na idućem turniru porastao na 12. Od 2004. godine Azijski kup ima 16 učesnika, a trebalo je sačekati još 15 godina da taj broj 2019. godine u Ujedinjenim Arapskim Emiratima „poskoči“ na 24 (ovoliko će se timova okupiti i početkom 2024. godine na turniru u Kataru).

Iznenadjujući (relativni) izuzetak u odnosu na uočeni trend javlja se kada se posmatra istorija širenja SP za muškarce mlađe od 20 godina, koje se održava od 1977. godine. Na svakom od prvih 10 izdanja ovog takmičenja učešće je uzimalo 16 reprezentacija. Ipak, u Maleziji 1997. godine po prvi put su se takmičile 24 reprezentacije, a to će biti slučaj i na narednih 12 takmičenja, zaključno sa onim organizovanim u Argentini u maju i junu 2023. godine. SP za žene mlađe od 20 godina redovno se održava tek poslednjih 20 godina; do danas je održano 10 takvih turnira. Na prvom takmičenju, održanom u Kanadi 2002. godine, učestvovalo je 12 reprezentacija, a već na trećem (u Ruskoj Federaciji, 2006. godine) bilo je 16 učesnika. Ovaj broj nije *rastao*, pa je 16 reprezentacija učestvovalo na poslednjem SP za žene mlađe od 20 godine, održanom u Kostariki 2022. godine. Uz to, izuzetak od pravila proširenja broja učesnika na kontinentalnim takmičenjima predstavlja Liga nacija UEFA – takmičenje uvedeno 2018. godine, u kojem učestvuju *sve* evropske reprezentacije – i *Copa América*, kontinentalno takmičenje Južne Amerike na kojem bez ikakvih kvalifikacija, nastupaju *sve* južnoameričke reprezentacije (što je logično, jer Južnoamerička fudbalska konfederacija – CONMEBOL – ima svega 10 članica).

Kontinuirano povećanje broja učesnika regionalnih i svetskih fudbalskih seniorskih takmičenja, u različitim kategorijama, može biti posmatrano sa pozitivne strane. Ono, može se pretpostaviti, doprinosi snaženju konkurentnosti među učesnicima i takmičarskom interesu.⁷ Istovremeno, zamislivo je da

---

⁷ Primera radi, prema čl. 5.01 Pravilnika o Evropskom fudbalskom prvenstvu UEFA, „po stupanju u takmičenje, savezi koji uzmu učešće u njemu, saglasni su da: a) igraju u takmičenju dok se ono ne okonča i da tokom trajanja takmičenja na teren izvode svoje najbolje timove (*to field their strongest team*)“.

ovakav pristup podstiče globalno širenje zainteresovanosti za fudbalsku igru, a verovatno je moguće da takva teza bude i empirijski potvrđena, naročito zbog činjenice da su najneposredniji beneficijari proširenja broja učesnika na globalnim takmičenjima asocijacije fudbalskih saveza Afrike i Azije.

Pošto je sigurno da „fudbal kao privredna aktivnost utiče na razvoj turizma i ugostiteljstva, kao i na razvoj i funkcionisanje mnogih drugih uslužnih delatnosti“,⁸ za pretpostaviti je da i povećanje broja učesnika na reprezentativnim takmičenjima daje doprinos rastu privrede, naročito ako se uzme u obzir veći broj posetilaca utakmica, posebno iz zemalja učesnika. Sigurno je, dakle, da više učesnika znači više utakmica, više stadiona na kojima će one biti igrane, više publike i, posledično, više novca. S druge strane, ne treba zanemariti činjenicu da je broj nezavisnih država rastao u odnosu na broj koji je postojao u vremenima kada su svetska i regionalna fudbalska takmičenja započinjala svoj život. Možda bi taj podatak mogao da, makar delimično, pojasni (opravda) stalno povećanje broja učesnika takmičenja.

Opisana tendencija može imati određenih pravnih posledica. One se tiču potencijalne promene u unutrašnjoj raspodeli odnosa između organa svetskih i kontinentalnih fudbalskih asocijacija, ali i pitanja višestrukog državljanstva profesionalnih fudbalera i fudbalerki. Moguće pravne posledice su u ovom radu iznete na apstraktan (i stoga nužno *sažet*) način, kao uvod u moguća buduća promišljanja autora u oblasti fudbalskog prava na tom planu.

Nadnacionalne fudbalske asocijacije imaju nesumnjivo ovlašćenje da uređuju organizacione modele svetskih (kontinentalnih) reprezentativnih takmičenja. Tako, Statut Međunarodne federacije fudbalskih asocijacija (FIFA), u čl. 2 t. „a“ veli da se u ciljeve FIFA ubraja – na prvom mestu – „konstantno poboljšavanje fudbalske igre i njeno globalno promovisanje u svetlosti njenih ujedinjujućih, obrazovnih, kulturalnih i humanitarnih vrednosti“. Ovom odredbom kreira se prostor za tumačenje u skladu sa kojim je FIFA ovlašćena (i *obavezana*) da radi na stalnom promovisanju fudbala, te da, pored ostalog, i povećanje broja učesnika SP (u svim kategorijama) ima i *tu* funkciju i svrhu.

Uz to, prema odredbi čl. 67 st. 1 istog akta, „FIFA, njene članice i konfederacije izvorni su vlasnici svih prava koja proističu iz takmičenja i drugih događaja koji su pod njihovom nadležnošću, bez ikakvih ograničenja u pogledu sadržaja, vremena, mesta i prava.“ Moglo bi se reći da ova odredba sadrži indirektan pravni osnov za pravo FIFA-e i kontinentalnih asocijacija na menjanje (proširenje) broja učesnika takmičenja, jer „sadržaj“ takmičenja podrazumeva i to pitanje. Još jasnije postavljeno, FIFA je nadležna „da organizuje svoja vlastita međunarodna takmičenja“ (čl. 1 t. „b“ Statuta FIFA). Konačno, prema st. 1-2 čl. 75 Statuta FIFA, Izvršni odbor FIFA uređuje „dodatne tehničke odredbe“ po pitanjima organizovanja međunarodnih utakmica i *takmičenja*, što ovo telo dovodi u potencijalno privilegovan položaj u odnosu na druge organe FIFA (predsednik

⁸ D. Šuput, Sistem fudbalskih propisa, *Srpski fudbal – Upporednopravni izazovi i perspektive*, Institut za uporedno pravo, Beograd, 2021, 123.

i Kongres), s obzirom na finansijski i opšti značaj pitanja porasta broja učesnika reprezentativnih takmičenja.

Unija evropskih fudbalskih asocijacija (UEFA) uživa, kao i druge kontinentalne sportske federacije, značajan stepen autonomije u uređivanju pitanja za koja je nadležna. Prema njenom Statutu,⁹ UEFA ima „isključivu nadležnost da organizuje ili ukida međunarodna takmičenja u Evropi u kojima učestvuju članice-asocijacije i/ili njihovi klubovi“ (čl. 47 st. 1). Slično odnosnoj odredbi Statuta FIFA, i u evropskoj kontinentalnoj fudbalskoj asocijaciji Izvršni odbor *via facti* stiže dodatni uticaj proširenjem broja učesnika takmičenja, jer je ovlašćen da „usvaja pravila o uslovima učešća u takmičenjima UEFA i fazama [takmičenja] (*the staging of UEFA competitions*)“ (čl. 50 st. 1). Inače, prema čl. 49 st. 2 t. „a“ al. 1, EP je *prvo* navedeno od svih takmičenja koje UEFA organizuje.

Autonomija UEFA osnažena je i u odnosu na nadnacionalne političke organizacije. Naime, iako je odredbama čl. 165 Ugovora iz Lisabona, koji je zaključen u decembru 2007. godine, a kojim su izmenjeni Ugovor o Evropskoj uniji i Ugovor o osnivanju Evropske zajednice, po prvi put *sport* izričito postao kategorija uređena njenim najvišim aktom, Evropska unija ipak „nema širok opseg ovlašćenja u oblasti sporta“,¹⁰ Jasno je, dakle, da „oblast sporta spada u tzv. treću grupu nadležnosti EU – nadležnosti u kojima Unija podržava, koordinira i dopunjuje aktivnosti država članica“.¹¹

Nije isključeno ni da stalno povećavanje broja ekipa na reprezentativnim takmičenjima ima uticaja na dalje snaženje trendova u oblasti olakšanog sticanja novih (dvostrukih ili višestrukih) državljanstava od strane reprezentativnih takmičara. Naime, najveći interes za proširenje broja učesnika na međunarodnim turnirima imaju, po logici stvari, slabije reprezentacije – one koje su, istorijski posmatrano, ređe (nikad ili gotovo nikad) uspevale da se kvalifikuju za učešće na takvim turnirima.

Zanimljivo bi bilo dovesti u vezu ovakvu (prirodnu i legitimnu) potrebu manje uspešnih fudbalskih reprezentacija sa tendencijom relaksiranije nacionalizacije stranih državljana – fudbalera, kojom se nedovoljno dobrim reprezentacijama omogućuje veći kvalitet u pogledu sastava, čime im se povećavaju prilike za bolji rezultat na takmičenjima. Ova tendencija ima važnih dodirnih tačaka sa fleksibilnijim razvojem međunarodnog javnog prava na planu uređivanja (dvostrukog i višestrukog) državljanstva,¹² koji ima neposrednih dodirnih tačaka sa onim što se naziva „proces olakšane naturalizacije sportista“.¹³

Moguće je, dakle, da će trend povećanja broja ekipa na reprezentativnim takmičenjima dovesti do porasta dodeljivanja državljanstava u onim državama

⁹ https://documents.uefa.com/v/u/_CJ2HRiZAu~Wo6ytlRy1~g, 25.08.2023

¹⁰ J. Čeranić Perišić, Sport u Evropskoj uniji – na raskršću nadležnosti – implikacije primene člana 165, *Srpski fudbal – Uporednopravni izazovi i perspektive II*, Institut za uporedno pravo, Beograd, 2022, 9-21, 14.

¹¹ *Ibid.*, 16.

¹² V. Petrov, M. Stanić, Reprezentativni fudbal i promena državljanstva – FIFA pravila, *Srpski fudbal – Uporednopravni izazovi i perspektive II*, Institut za uporedno pravo, Beograd, 2022, 87-98, 89.

¹³ *Ibid.*, 88.

koje stiču sve češću priliku da na tim takmičenjima učestvuju. Ovakva potencijalna tendencija bila bi od koristi za fudbalske saveze tih zemalja, jer bi, u slučaju kvalitetnih igračkih pojačanja, rastle mogućnosti za sve redovnije i sve uspješnije učešće na takmičenjima. S druge strane, moguće je i da će aktuelni trend povećanja broja reprezentacija na završnim svetskim i kontinentalnim turnirima voditi *sužavanju* polja dodeljivanja državljanstava igračima, ukoliko bi savezi fudbalski slabijih i neuspješnijih nacija ocenili da im dosadašnja (po pravilu manje rigorozna) praksa na tom planu više ne bi bila potrebna, odnosno da će i sa svojim „autentičnim“ državljanima među reprezentativcima lakše ostvarivati zacrtane ciljeve, a to bi bilo kontinuirano obezbeđivanje plasmana na veliko takmičenje.

Povećanje broja učesnika reprezentativnih takmičenja predstavlja trend koji postoji i na globalnom i na užem, kontinentalnom planu. Značaj ove činjenice sastoji se u povišenoj mogućnosti popularizacije fudbalske igre, posebno u zemljama čije nacionalne selekcije retko, sasvim retko, ili nikada, ne uspevaju da obezbede učešće na najvećim reprezentativnim smotrama. Jasno je da se kao nepovoljna okolnost u tom smislu *možda* može javiti umanjjenje kvaliteta ovih takmičenja, a time, pomalo paradoksalno, i snižen stepen interesovanja javnosti za praćenje reprezentativnih turnira. Pored pitanja potencijalnog snaženja položaja FIFA-e, UEFA-e i drugih kontinentalnih fudbalskih asocijacija, treba obratiti pažnju na to hoće li pomenuta tendencija imati uticaja na drugačije uređivanje pitanja državljanstava (budućih) naturalizovanih reprezentativaca. Svakako, za očekivati je da se u vezi sa proširenjem takmičenja jave i druga pravna pitanja, kao posledica sve opsežnijeg kruga zemalja čije nacionalne selekcije uzimaju učešća na završnim fudbalskim turnirima.

Vladimir Mikić, PhD*

INCREASING THE NUMBER OF PARTICIPANTS IN INTERNATIONAL ASSOCIATION FOOTBALL COMPETITIONS: TENDENCIES AND SOME LEGAL CHALLENGES

Summary

The number of teams participating in continental and universal national competitions is continuously and exponentially growing. This rule, which is in force in men's and women's football, in senior and younger categories, encounters very rare exceptions, which, based on examples in most competitions, may in theory be subject to following the general trend. The increase in the number of participants has the potential to affect certain issues of football law, such as

---

* Senior Adviser, University of Belgrade

the problem of multiple citizenships of professional players, and the possible strengthening of the influence of bodies authorized to decide on the increase in the number of participants in world and continental championships, and football competitions at the Olympic Games.

Key words: World Cup, national competitions, football, football law

Literatura

- Ćeranić Perišić. J, Sport u Evropskoj uniji – na raskršću nadležnosti – implikacije primene člana 165, *Srpski fudbal – Uporednopravni izazovi i perspektive II*, Institut za uporedno pravo, Beograd, 2022.
- Petrov, V., Stanić, M., Reprezentativni fudbal i promena državljanstva – FIFA pravila, *Srpski fudbal – Uporednopravni izazovi i perspektive II*, Institut za uporedno pravo, Beograd, 2022.
- Šuput D., Fudbal u Srbiji i evropskim državama nakon pandemije COVID 19, *Srpski fudbal – Uporednopravni izazovi i perspektive II*, Institut za uporedno pravo, Beograd, 2022.
- Šuput D., Sistem fudbalskih propisa, *Srpski fudbal – Uporednopravni izazovi i perspektive*, Institut za uporedno pravo, Beograd, 2021.
- Statut Međunarodne federacije fudbalskih asocijacija (FIFA), <https://digitalhub.fifa.com/m/5eb2b45e547ff39f/original/ndfxogwkoukoe4dm3uk0-pdf.pdf>, 25.08.2023.
- Statut Unije evropskih fudbalskih asocijacija (UEFA) https://documents.uefa.com/v/u/_CJ2HRiZAu~Wo6ytlRyI~g, 25.08.2023.
- Pravilnik o Evropskom fudbalskom prvenstvu Unije evropskih fudbalskih asocijacija (UEFA), <https://documents.uefa.com/r/Regulations-of-the-UEFA-European-Football-Championship-2022-24-Online>, 27.08.2023.